

TEATTERITYÖN TUTKINTO-OHJELMAN OHJAUSSUUNNITELMA

28.6.2016

I OPINTOJEN OHJAUS JA OHJAUKSEN TAVOITTEET TEATTERITYÖN TUTKINTO-OHJELMASSA

Opintojen ohjaus on olennainen ja luonteva osa teatterityön tutkinto-ohjelmaa. Ohjaus käynnistyy tutkinto-ohjelman monivaiheisista valintakokeista ja kulkee läpi opintopolun vahvistaen paitsi yksittäisen opiskelijan myös kunkin näyttelijäkursin oppimisprosessia ja yhteistä kasvua.

Ohjauksen päämääränä on mahdollistaa pedagogisesti kokonaisvaltainen opintopolku. Ohjaus tukee opiskelijan taiteellista ja ammatillista osaamista ja itsetuntoa sekä opettaa häntä perustelemaan työnsä laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Lisäksi se auttaa opiskelijaa tunnistamaan omat erityiset vahvuutensa ja kehittämään haastavia osaamisalueita.

Ohjaus perustuu teatterityön tutkinto-ohjelman opetussuunnitelmaan, jossa näyttelijän ammattia jäsennetään tarinankertojan, runoilijan, insinöörin ja yhteiskunnallisen osallistujan näkökulmista. Tavoitteena on, että taiteilijaksi kasvaminen muuttuu vähitellen opiskelijan omaksi, läpi elämän kulkeväksi tehtäväksi. Päämääränä on erilaisissa kulttuureissa, yhteisöissä ja ympäristöissä toimimaan kykenevä teatteritaiteilija.

Oppimista tukee monimuotoinen reflektio, joka teatterityön tutkinto-ohjelmassa on opintojaksoihin sisäänrakennettu työskentelytapa. Uusien reflektiomuotojen kehittäminen ja kokeilu ovat olennainen osa ohjausta tukevaa pedagogista työtä. Vuorovaikutteisten keskustelu- ja purkutilaisuuksien ja henkilökohtaisen palautteen kautta sekä opintopäiväkirjaa, esseitä ja muuta pohdintaa säännöllisesti kirjoittamalla opiskelija oppii havainnoimaan ja sanallistamaan oppimaansa sekä suhteuttamaan osaamistaan aiemmin oppimaansa. Lisäksi hän harjaantuu erilaisiin työskentely- ja keskustelumuotoihin, jotka syventävät ammatillista osaamista ja rakentavat akateemista asiantuntijuutta. Opintojen kuluessa opiskelija saa palautetta niin kanssaoppijoilta, opettajilta kuin muilta opetukseen kytkeytyviltä ammattilaisilta. Lisäksi opintojaksoihin olennaisesti kuuluvat esitykset ja muut yleisölle avoimet tapahtumat liittyvät opiskelijan laajempaan yhteisöön, jolta saatu palaute ja arviointi ovat osa oppimista.

Kandidaatin opinnot muodostuvat ilmiöperustaisista jaksoista, joissa eri ilmaisu-, tekniikka- ja teoria-alueita opiskellaan yhdistävän teeman kautta. Kunkin yhden lukukauden kattavan opintojakson ilmiö valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa, jolloin jokainen opiskelija kykenee jo ennalta suuntaamaan opiskeluaan ja suhteuttamaan tulevan opetustarjonnan aiemmin oppimaansa. Opintojaksot toteutuvat pääosin kontaktiopetuksena, ja opiskelijat työskentelevät enimmäkseen pienryhmissä ja yksilötunneilla. Lisäksi kahdella samaan aikaan opiskelevalla vuosikursilla on yhteisiä opintojaksoja, mikä tukee vertaisoppimista. Ilmiöpohjaisiin opintojaksoihin liittyy erilaisia julkisia esityksiä, jotka voivat toteutua myös suurempina taiteellisina tuotantoina. Tämän lisäksi kandidaatin opinnot sisältävät vaihtuvia erityiskursseja sekä päivittäiset, läpi opintopolun kulkevat esiintyvän ruumiin harjoittamisen tunnit. Ne tukevat opiskelijan psyykkistä ja fyysistä jaksamista ja luovat kestävä perustan ammatilliselle hyvinvoinnille ja elinikäiselle oppimiselle.

Maisterin opintojen lähtökohtana on kandidaatin opintojen aikana saavutettu kyky tutkia ja reflektoida erilaisia ilmiöitä näyttelijäntaiteen kautta. Ne muodostuvat teatterityön tutkinto-ohjelman tarjoamista syventävistä erityiskursseista, Tampereen yliopiston ja muiden yliopistojen opetustarjonnasta, kansainvälisistä opinnoista, ammattiharjoittelusta ja syventävistä taiteellisista projekteista. Opinnot päättyvät opinnäytteeseen, joka sisältää taiteellisen ja reflektiivisen osan. Maisterin opinnot perustuvat opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan, ja niiden ohjaus tähtää kunkin opiskelijan oman taiteellisen erityisyyden ja ammatillisen osaamisen vahvistamiseen

ja syventämiseen.

Teatterityön monialaisuuden vuoksi tutkinto-ohjelman koko henkilökunta osallistuu oman työnkuvansa puitteissa opintojen ohjaukseen. Teatterityön tutkinto-ohjelma muodostaa oppimisympäristön, jossa kahden samaan aikaan opiskelevan vuosikurssin opiskelijat tunnetaan jokainen henkilökohtaisesti ja heidän edistymistään seurataan tiiviisti. Näyttelijäntaiteen yliopistonlehtorit ja teatterityön professori sekä opintokoordinaattori ovat opiskelijoiden käytettävissä ohjauksellisiin keskusteluihin. Teatterityön tutkinto-ohjelmassa opiskelijoilla ei ole erityisiä HOPS-opettajia, vaan kaikki yliopistonlehtorit ja professori vastaavat ohjauksesta opetusalan ja vastuullaan olevien opintojaksojen osalta. Lisäksi teatterityön professori tukee opiskelijoita opintojen suunnittelussa sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä yhteistyössä opintokoordinaattorin kanssa.

Teatterityön tutkinto-ohjelmassa opintojen ohjausta määrittää ennen kaikkea koulutuksen taiteellinen perusta. Ohjauksen muotoja ovat:

- 1) Opintojen ohjaus ja neuvonta (*guidance, advising*),
- 2) Opiskelukykyyn ja -hyvinvointiin liittyvä ohjaus (*counselling*)
- 3) Taiteellisen harjoittelun ja työn sekä opinnäytteiden ohjaus – (*tutoring, mentoring, supervising*)

RUUMIILLISUUS, KOLLEKTIIVISUUS JA ESIINTYMINEN

Teatterityön opiskelun lähtökohtana on käsitys näyttelijäntaiteen ruumiillisuudesta ja kokonaisvaltaisuudesta, minkä lisäksi sitä määrittää teatterityön kollektiivinen, esiintyvä ja julkinen luonne. Näistä perusteista käsin ohjaus teatterityön tutkinto-ohjelmassa painottuu seuraavasti:

Ruumiillisuus ja minäkuva

Näyttelijäksi opiskelu on ruumiillista, ajassa tapahtuvaa kasvua, jonka ohjauksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota kunkin opiskelijan henkilökohtaiseen prosessiin. Sanallisen viestimisen lisäksi sen ohjaus edellyttää ruumiillisen toiminnan kautta tapahtuvaa, usein sanatonta kommunikaatiota. Taiteilijan työhön liittyy onnistumisen hetkiä ja suoranaista hurmosta, mutta työ edellyttää myös merkittävää kykyä sietää epävarmuutta, epätäydellisyyttä ja epäonnistumisia. Taiteellista työtä ja harjoittelua ohjaavan opettajan työ onkin paljolti läsnäoloa, tukea ja rohkaisua. Monissa tilanteissa opettajan tehtävä on ohjata opiskelijan huomio ruumiillisen työskentelyn kautta irti turhasta itsekriittisyydestä ja kontrollista ja auttaa häntä löytämään uusia, vaihtoehtoisia, kehittäviä ja nautinnollisia toiminta- ja ajattelutapoja. Tavoitteena on terve itsetunto ja joustava minäkuva, joiden varassa näyttelijä pystyy ammatissaan kehittymään.

Kollektiivisuus ja ryhmä

Yhdessä tekeminen ja ryhmätyö ovat olennainen osa teatterityön opiskelua. Ryhmä muodostaa opiskelijan lähimmän yhteisön viiden vuoden ajan. Toimiessaan ryhmä tukee opiskelijan opiskelukykyä ja hyvinvointia. Kollektiivisuus on kuitenkin myös näyttelijän ammatin haaste, sillä ryhmässä toimiminen synnyttää usein vertailua sekä riittämättömyyden ja kateuden tunteita. Teatterityön tutkinto-ohjelmassa ryhmäytymistä ja kunkin opiskelijan työskentelyä ryhmässä tuetaan aktiivisesti. Tarinateatterin, erilaisten palaute- ja reflektiomuotojen sekä opetukseen sisältyvien keskustelujen avulla autetaan opiskelijoita sanallistamaan ja ruumiillistamaan opiskeluun liittyviä kokemuksia ja tunteita sekä löytämään niille jaettava, näyttämöllinen muoto. Opiskelijatovereiden tuntemusten kuuleminen antaa perspektiiviä omiin kokemuksiin ja auttaa ymmärtämään ja kunnioittamaan myös omasta poikkeavia näkökantoja. Ymmärrys yhteisistä tavoitteista ja toisiaan risteävistä kokemuksista liennyttää erillisyyden ja kateuden tunnetta.

Esiintyminen ja julkisuus

Esiintyminen ja julkisuus kuuluvat teatterityön opiskeluun. Teatteritaiteen kandidaatin ja maisterin tutkinnon opintojaksot, työpajat ja taiteelliset projektit päättyvät miltei aina julkisiin esityksiin,

minkä vuoksi ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijaa ymmärtämään projektien erilaisia taiteellista, teknistä ja tuotannollista vaatimuksia sekä tunnistamaan oma paikkansa niissä osana työryhmää. Opiskelija joutuu koko opintopolkunsa ajan julkisen arvioinnin ja arvostelun, samoin kuin kirjallisen kritiikin kohteeksi. Tämä saattaa aiheuttaa ulkonäköpaineita ja muunlaista riittämättömyyden tunnetta, etenkin kun työvälineinä ovat oma ruumis ja ajattelu. Teatterityön tutkinto-ohjelmassa opiskelijaa valmennetaan aktiivisesti julkisuuden hallinnassa ja paineen sietämisessä.

Teatterityön tutkinto-ohjelmassa hyvin hoidettu ohjaus

- tukee sitoutumista tehokkaaseen opiskeluun
- liittää pedagogiset tavoitteet taiteelliseen työhön
- selkiyttää opintopolkua liittämällä opintojaksot toisiinsa
- tukee opintojen etenemistä opiskelu- ja elämäntilanteiden mukaan
- tukee monipuolisten työelämävalmiuksien kehittymistä
- tukee opintotuen käytön suunnittelua
- mahdollistaa yksilöllisiä opintopolkua
- auttaa oman ammatti-identiteetin rakentamisessa

II OHJAUKSEN VAIHEET TEATTERITYÖN TUTKINTO-OHJELMASSA

Opintoihin hakeutuminen ja valintakoe

Teatterityön tutkinto-ohjelma pyrkii saamaan valintakokeisiin sen koulutukseen parhaiten sopivat ehdokkaat. Rekrytointia edistetään tekemällä koulutusta ja tutkinto-ohjelman toimintaa tunnetuksi. Tämä tapahtuu opetukseen liittyvien esitysten ja muiden julkisten tapahtumien kautta sekä tiedottamalla koulutuksesta erilaisilla julkisilla foorumeilla.

Teatterityön tutkinto-ohjelman opiskelijavalinta on ollut hakijamäärältään Tampereen yliopistossa aina yksi suurimmista. Nelivaiheinen valintakoe kestää yhteensä 4–5 viikkoa. Joka toinen/kolmas vuosi järjestettävän kokeen tehtäväosiot aloittavat teatterityön opiskelun niiden 10–14 opiskelijan kohdalla, jotka tulevat valituiksi. Valintaprosentti on 1–2 %.

Valintakokeen ohjauksellisena tavoitteena on, että hakijat saavat käsityksen, millaista on opiskella näyttelijäksi – ja erityisesti juuri Nätyllä. Tehtävien kautta hakija saa kokemuksen, millaisia perusominaisuuksia, -taitoja ja asennetta näyttelijäksi opiskeleminen, ja näyttelijäammattin harjoittaminen, vaatii. Osalle hakijoista tarkentuu oman osaamisen taso, osalle ehkä selviää, että ala ei olekaan heille sopiva. Osa saa ohjatun suunnan, miten kehittää itseään mahdollisia tulevia valintakokeita varten. Näytyn valintaprosessi tapahtuu erikokoisissa, vuorovaikutuksellisissa ryhmissä, mikä auttaa kokeilusta vertailun kautta arvioimaan omia edellytyksiään tulla valituksi.

Kuormittavuudestaan huolimatta aikaa vaativa valintaprosessi on tietoinen sijoitus taiteilijakoulutuksen laatuun. Se on myös pedagogisesti merkittävä yksittäinen tapahtuma teatterityön tutkinto-ohjelmassa. Valituksi tulleen opiskelijalle koe siis toimii orientoivina opintoina, ja sitoutuminen opiskeluun käynnistyy valintakokeissa. Valintakokeiden päätyttyä opiskelupaikan saanutta opiskelijaryhmää opastetaan valmentautumaan syksyn opintoihin.

Opintojen aloitus

Opiskelu alkaa Johdatus näyttelijäntaiteeseen -nimisellä opintojaksolla, jonka ensimmäiset päivät vietetään mahdollisuuksien mukaan opettajien ja opiskelijoiden yhteisenä vetäytymisenä luonnonkauniissa paikassa. Opintojakson lähtökohtana on kokonaisvaltainen ymmärrys näyttelijästä tarinankertojana, runoilijana, insinöörinä ja yhteiskunnallisena osallistujana. Opintojakson aikana opiskelija opiskelee näyttelijäntaiteen eri alueita (liike, ääni, puhe, musiikki, näyttelijändramaturgia) ja kriittistä ajattelua. Opintojaksoon sisältyy tiedonhankinnan opetusta ja orientoivia opintoja. Lisäksi siihen niveltäy taiteen filosofian, historian ja kulttuurien sekä ammattitiedouden opintoja. Ensimmäinen opintojakso avaa opiskelijalle kokemuksellisesti teatterityön kandidaatin opinnot

kokonaisuutena ja näyttelijäntaiteen monialaisuuden; se valmistaa opiskelijaa teatterityön opiskelemiseen, oman opintopolkunsa hahmottamiseen, ryhmässä toimimiseen ja elinikäisen kasvun prosessiin.

Kandidaatin opintojen eteneminen

Kandidaatin opinnot etenevät kullekin vuosikurssille räätälöidyn ohjelman ja aikataulun mukaisesti. Kandidaatin opinnot muodostuvat laajoista ilmiöpohjaisista opintojaksoista, joilla näyttelijäntaidetta opiskellaan yhdessä valitun ilmiön tai teeman kautta teatterityön eri alueiden ja taitojen osaamista vähitellen kasvattaen. Aloitussyksyn Johdatus näyttelijäntaiteeseen -opintojakson jälkeen opiskelija tutustuu esityksen tekemisen eri osa-alueisiin opintojaksolla, jonka nimi on Tee-se-itse. Toisen opintovuoden aluksi harjoitellaan näyttelemisen ja näyttämöllä olemisen ulottuvuuksia Dynaaminen näyttelijä -nimisellä jaksolla. Sitä seuraa Oma ääni, jossa keskitytään kunkin opiskelijan oman taiteellisen ja teknisen ilmaisun kehittämiseen. Kolmannen kandidaattivuoden syksyllä on vuorossa Näyttelijän populaari taide -jakso, jolla opiskellaan populaareja ilmaisumuotoja ja niissä tarvittavia taitoja. Kandidaatin opinnot päättyvät Kanditeatteriin, jossa opiskelijat perustavat itsenäiset teatteriryhmänsä ja tekevät niissä esitykset yhteistyössä Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun ja Aalto-yliopiston Taiteen ja suunnittelun korkeakoulun opiskelijoiden kanssa.

Näyttelijän tiedot ja taidot taiteilija-ammattissa ja yhteiskunnassa on kandidaatin opinnot läpäisevä opintopaketti, jolla opiskelijaa tuetaan oman ammatti-identiteetin ja työnkuvan rakentamisessa. Jakso koostuu erilaisista tapaamisista, vierailuista ja tapahtumista, joiden kautta opiskelija tutustuu alansa tekijöihin, sen erilaisiin rahoituskäytäntöihin, toimintakulttuureihin ja rakenteisiin.

HOPS ja maisteriopinnot

Kandidaatin opintojen aikana opiskelija käy kaksi kertaa vuodessa ohjauskeskustelun professorin kanssa. Keskustelussa käydään läpi opintojen edistymistä sekä opiskelijan kunkinhetkistä tilannetta ja hyvinvointia. Lisäksi siinä suunnataan katse tulevaan ja pohditaan jo alustavasti maisteriopintojen sisältöä.

Kandidaatin opintojen kolmannen vuoden keväällä tai viimeistään ensimmäisen maisterivuoden syksyllä opiskelija laatii teatteritaiteen maisterin tutkintoa varten henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) yhdessä professorin kanssa. Opintosuunnitelmassa opiskelija hahmottelee senhetkiset suunnitelmansa ja sen, mistä hänen maisterin tutkintonsa (yhteensä 120 op) voisi koostua. HOPS-keskustelun jälkeen opiskelija toimittaa suunnitelman tutkinto-ohjelman ohjausvastaavalle, joka laatii siitä yhteenvedon. HOPS-keskustelu toistetaan ensimmäisen maisterivuoden lopussa tai toisen alussa.

Kansainvälisyys ja kansainvälistymisopinnot

Tulevaisuuden näyttelijä on erilaisissa kulttuureissa ja ympäristöissä toimimaan kykenevä maailmankansalainen, ja teatterityön tutkinto-ohjelmassa opiskelijaa tuetaan monin tavoin kansainvälistymiseen sekä eri kielillä ja kulttuurialueilla toimimiseen. Tavoitteena on, että opiskelijalle kehittyy opintojen aikana niin luonteva suhde kansainväliseen toimintaympäristöön, että hän kykenee valmistuttuaan työskentelemään ja työllistymään myös Suomen rajojen ulkopuolella. Kansainvälistymis- ja kieliopinnot, kansainvälistä ja vieraskielistä opetusta, vaihtoa ja yhteistyötä järjestetään molemmilla tutkintotasoilla. Kandidaatin opintojen aikana opiskelijoita opastetaan pohjoismaisen vaihtopaikan valinnassa ja autetaan vaihdon käytännön järjestelyissä yhteistyössä yksikön kansainvälisen koordinaattorin kanssa. Lisäksi häntä opastetaan kansainvälisen rahoituksen etsimisessä taiteellisille projekteille.

Maisterin opinnoissa kansainvälisyys on erityinen painopiste, minkä vuoksi opiskelijaa kannustetaan kansainvälisiin vaihto-ohjelmiin ja ammattiharjoitteluun. Lisäksi häntä tuetaan rahoituksen hankkimisessa kansainvälisille opinnoille ja taiteellisille projekteille.

Ammattiharjoittelu

Maisterin tutkintoon kuuluu 20–30 op laajuinen työharjoittelu, jonka tavoitteena on kunkin opiskelijan oman näyttelijyyden ja erityisosaamisen syventäminen sekä työllistymisen tukeminen valmistumisen jälkeen. Opintojaksossa opiskelija osallistuu näyttelijänä tai esiintyjänä teatterin, elokuvan tai TV:n ammattituotantoon Suomessa tai ulkomailla. Taiteellisen työn lisäksi olennaista on työryhmässä toimiminen ja sen arkirutiineihin osallistuminen. Ammattiharjoittelussa tehty taiteellinen työ voi muodostaa maisterin opinnäytteen taiteellisen osan. Harjoittelusta laaditaan tutkinto-ohjelman ja teatterin tms. välinen harjoittelusopimus, jossa määritellään mm. harjoittelun kesto. Opiskelija tekee erikseen teatterin kanssa työsopimuksen, jossa määritellään harjoittelun ajalta ja esityksistä maksettava palkka. Opiskelijalle nimetään harjoitteluun ohjaava opettaja, mahdollisuuksien mukaan tutkinto-ohjelman opettajakunnasta. Ohjaava opettaja tukee harjoittelua seuraamalla harjoitteluprosessia määrääjain, keskustelemalla opiskelijan kanssa taiteellisista ja käytännön kysymyksistä sekä katsomalla esityksiä ja antamalla niistä palautetta.

Opiskelija toimii itse aktiivisesti harjoittelupaikan etsimisessä. Lisäksi opiskelija valitsee harjoittelupaikkaansa silmällä pitäen teatterialaa tai jotakin sen ilmiöitä koskevan tutkimusnäkökulman, jonka kautta hän tarkastelee harjoitteluaan ja kirjoittaa siitä raportin.

Opinnäytteet ja valmistuminen

Teatterityön tutkinto-ohjelmassa tehdään kaksi opinnäytettä. Kandidaatin tutkinnon opinnäyte on 10 op:n laajuinen kirjallinen tutkielma, kun taas maisterin tutkinnon 40 op:tä kattavaan opinnäytteeseen kuuluu sekä taiteellinen että reflektiivinen osa.

Teatteritaiteen kandidaatin tutkinnon opinnäyte kirjoitetaan kandidaatin opintojen aikana syntyneiden kokemusten ja oppimispäiväkirjojen pohjalta keskittyen yhteen tai useampaan näyttelijäntaiteen ilmiöön. Opinnäytteen tavoitteena on, että opiskelija osaa tarkastella ja arvioida osaamistaan ja kehittymistään opintopolkunsu tämänhetkisestä vaiheesta käsin kirjallisesti kiinnostavassa ja oikeakielisessä muodossa.

Maisterin tutkinnon opinnäyte koostuu taiteellisesta työstä ja siihen elimellisesti liittyvästä reflektiivisestä osasta. Opinnäytteeseen kuuluva taiteellinen työ voi olla osallistuminen tutkinto-ohjelmassa tehtyyn esitykseen, ammattiharjoitteluna tehty taiteellinen tehtävä tai oma taiteellinen projekti. Se voidaan tehdä myös ulkomaille. Maisterin opinnäytteen tavoitteena on, että opiskelija osaa soveltaa ilmiölähtöistä näyttelijän ajattelua taiteellisessa ja kirjallisessa työskentelyssä analysoiden omaa osuuttaan esityksessä näyttelijäntaiteen, tekniikan, etiikan sekä esityksen sisällön ja merkityksen kautta.

Laadukkaiden opinnäytteiden valmistuminen ajallaan on koulutuksen tulokseen ja tulevaisuuteen ratkaisevasti vaikuttava asia. Tutkinto-ohjelmassa tämä synnyttää suuria vaatimuksia opiskelijoille ja ohjaaville opettajille, minkä vuoksi opiskelijaa valmistetaan opinnäytteen kirjoittamiseen opintojen alusta lähtien. Käytännönläheiseen opiskeluun liittyvät kirjoitustehtävät sekä säännöllinen oppimispäiväkirjan pitäminen vahvistavat oman ajattelun sanallistamista ja kirjallista ilmaisua ja rakentavat näin pohjaa onnistuneiden opinnäytetöiden tekemiselle. Lisäksi jokaisen opiskelijan opinnäytteen tekeminen aikataulutetaan lukuvuoden kulkuun niin, että sekä opiskelijat että opettajat sitoutuvat sen valmiiksi saattamiseen sovitussa aikataulussa. Opinnäyteprosessia tuetaan paneutuneen yksilöohjauksen avulla ja säännöllisin opinnäyteseminaarein. Yliopistonlehtorit vastaavat kandidaatin tutkinnon opinnäyteseminaareista, professori maisterin tutkinnon. Teatterityön tutkinto-ohjelmassa yliopistonlehtorit ja professori jakavat opinnäytteiden ohjaus- ja tarkastusvastuun, minkä lisäksi maisterin opinnäytteistä pyydetään lausunto myös yhdeltä tutkinto-ohjelman ulkopuoliselta asiantuntijalta.

Maisterin tutkinnon opinnäytteeseen kuuluvat opinnäyteseminaarit käynnistyvät jo ensimmäisen

maisterivuoden keväällä, jolloin opiskelija hahmottelee opinnäytteen aihetta yhteistyössä professorin kanssa. Lisäksi hän tekee sitä varten alustavan kirjallisuuskatsauksen ja tutkii aihettaan taiteellisen tutkimuksen menetelmin. Opinnäyteseminaarit läpäisevät koko toisen maisterivuoden niin, että opiskelijan työ etenee yhdessä sovitun seminaariaikataulun mukaisesti. Samalla yksittäinen opinnäyteprosessi rinnastuu ryhmän prosessiin, jolloin opiskelijat oppivat toisiltaan ja kannustavat toisiaan opinnäytteen kirjoittamisessa ja valmiiksi saattamisessa. Opinnäytteiden mentyä tarkastukseen järjestetään koko tutkinto-ohjelman yhteinen seminaaritapaaminen, jossa jokainen alemman vuosikurssin opiskelija esittelee yhden lukemansa opinnäytteen ja keskustelee siitä yleisön edessä työn kirjoittajan kanssa.

Valmistuvia maistereita opastetaan aktiivisesti työelämäyhteyksien luomisessa ja työllistymisessä kunkin näyttelijän erityislaatu ja vahvuusalueet huomioon ottaen. Oleellista on tukea näyttelijää erilaisten ammatillisten vaihtoehtojen hahmottamisessa. Jatko-opinnoista kiinnostuneita neuvotaan opintojen jatkamisessa.

III TEATTERITYÖN TUTKINTO-OHJELMAN OHJAUKSEN ERITYISPIIRTEITÄ

Yksilö- ja pienryhmäopetus

Teatterityön tutkinto-ohjelman ohjauksen erityisyyteen vaikuttaa opiskelijaryhmien ja opettajakunnan henkilömäärältään pieni koko ja kontaktiopetuksen suuri määrä. Näiden vuoksi kunkin opiskelijan henkilökohtaista opintopolkua on helppo seurata, ja tarvittaessa siihen voi myös puuttua. Erikokoisissa ryhmissä tapahtuvan kontaktiopetuksen lisäksi opetusohjelmaan kuuluu paljon yksityistunteja, joihin liittyy olennaisesti opetustapahtuman yhteydessä annettava henkilökohtainen, välitön palaute ja opiskelijan ja opettajan välinen yhteinen reflektointi. Mahdollisuudet henkilökohtaiseen ohjaukseen ja palautteeseen ovat tutkinto-ohjelmassa erinomaiset, mikä tarjoaa näyttelijäopiskelijalle ainutlaatuisen oppimisympäristön ja tukee häntä. Yliopistonlehtorit ja professori, samoin kuin opetusta tukeva henkilökunta, ovat periaatteessa kaiken aikaa opiskelijan tavoitettavissa. Opiskelijan on näin ollen helppoa pyytää lisäohjausta muuttuvien tarpeidensa mukaan.

Teatteritaide on yhdessä tekemistä, minkä vuoksi ryhmässä toimiminen ja ryhmää korostavat pedagogiset menetelmät korostuvat teatterityön tutkinto-ohjelmassa. Taiteellinen ryhmätyöskentely itsessään ohjaa opiskelijoita hyvien työtapojen kehittämiseen erilaisissa työyhteisöissä ja -ryhmissä.

Oppimispäiväkirja

Opintojen ajan pidettävä *oppimispäiväkirja* on näyttelijäopiskelijan tärkein itsereflektion väline ja opinnäytteissä käytetty aineisto. Muistiinpanojen kirjoittaminen on ilmiöpohjaisiin opintojaksoihin sisään kirjattu opiskelumuoto, jolle varataan oppituntien sisällä aikaa. Opiskelijoita ohjataan tekemään havaintoja ja tarkentamaan ajatteluaan, ja oppimispäiväkirjaa täydennetään opettajien antamien tehtävien ja kysymysten kautta.

Oman vuosikurssin muodostama ryhmä on opiskelijalle tärkeä vertaisryhmä ja tuki, jonka varaan sekä itsereflektio että vuorovaikutuksellinen oppiminen rakentuvat. Kun ryhmä ja siinä käytetyt työskentelytavat tuntuvat turvallisilta, myös oman oppimisen reflektointi muuttuu avoimemmaksi. Kandidaatin opintoihin sisältyy paljon erilaisia esityskatseluita, joita opiskelijat purkavat sekä itsenäisesti että ohjatusti opettajien kanssa. Omasta alasta keskusteleminen ja omien mielipiteiden perusteleminen kiinnittävät opiskelijan teatterialaan ja auttavat häntä kasvamaan sen aktiiviseksi toimijaksi ja ajattelijaksi.

Opintojaksoihin ja taiteellisiin projekteihin liittyvät palautetilaisuudet ja arviointi

Näyttelijäntaiteen erityispiirre on, että näyttelijässä refleктоiva minä on yhtä toteuttavan välineen kanssa. Tämä tekee palautteenannosta ja taiteellisen työn arvioinnista haastavaa, minkä vuoksi

niihin kiinnitetään teatterityön tutkinto-ohjelmassa erityistä huomiota. Kyky palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen auttaa näyttelijää myös tulevassa ammattielämässä.

Opiskelijoille annetaan kannustavaa ja rakentavaa palautetta, joka vahvistaa kunkin opiskelijan henkilökohtaista oppimisprosessia; palautteen keskiössä on prosessi, ei opiskelija itse. Tavoitteena on kasvattaa opiskelijan omaa vastuunottoa, ajattelua ja taiteellista toimijuutta sekä tarjota ja kehittää sellaisia palautteenannon ja -vastaanoton tapoja, jotka auttavat opiskelijaa kasvamaan itseään positiivisella tavalla reflektoivaksi taiteilijaksi.

Tutkinto-ohjelmassa jokainen opintojakso ja taiteellinen produktio päättyy vuorovaikutukselliseen palautekeskusteluun tai loppupurkuun. Tämän lisäksi pitemmät opintojaksot sisältävät erilaisia välipalautteita ja -purkuja. Palauteilaisuudet ovat useimmiten ryhmäohjaustilanteita, ja niissä käytettäviä työtapoja pyritään varioimaan ja kehittämään opiskelijoiden kanssa edelleen. Palautekeskusteluissa opiskelija oppii sanallistamaan oppimaansa suhteessa muiden tekemiseen. Samalla ne kehittävät hänen vuorovaikutustaitojaan. Opiskelijoita myös rohkaistaan antamaan jokaisesta opintojaksosta kirjallista palautetta. Tämän hän voi tehdä sekä omalla nimellään että nimettömänä yksikön kautta.

Teatterityön opiskelun kokonaisvaltaisuudesta, henkilökohtaisuudesta ja prosessimaisuudesta johtuen teatterityön tutkinto-ohjelmassa ei anneta arvosanoja, vaan opintojaksot arvioidaan joko hyväksytyiksi tai hylätyiksi. Opintojen edetessä pitemmälle opettajat voivat opiskelijan niin halutessa arvioida hänen yksittäisen suorituksensa tai taiteellisen tehtävänsä onnistumista henkilökohtaista palautetta antamalla. Opettajat opastavat opiskelijaa julkisen arvioinnin ja kritiikin vastaanottamisessa, ja esitysten saamista arvosteluista keskustellaan purkukeskusteluissa.

Muiden oppilaitosten kanssa järjestetyillä opintojaksoilla sovelletaan sekä teatterityön tutkinto-ohjelmassa käytössä olevia että näiden oppilaitosten käyttämiä ohjauskäytäntöjä, mikä osaltaan rikastuttaa opiskelijan saamaa ohjausta. Ohjauksesta ja palautteenannosta neuvottelemisen sekä toisenlaisiin ohjaustapoihin tutustuminen auttavat myös tutkinto-ohjelman omien käytäntöjen kehittämisessä.

Taiteilijaopettajat

Teatterityön tutkinto-ohjelman opettajakunta koostuu monialaisista esiintyvien taiteiden ammattilaisista, joilla on laajat kontaktit suomalaiseen ja kansainväliseen teatteri- ja esiintyjäkoulutuskenttään. Tohtorikoulutettujen määrä opettajakunnassa on myös viime vuosina kasvanut, mikä tuo arvokkaan lisänsä tutkinto-ohjelman tutkivaan ja uutta luovaan opetukseen.

Lisäksi opettajien monipuolinen ammattitausta mahdollistaa monenlaisia yhteistyömuotoja, kuten kansainvälisiä hankkeita, opettajavierailuja ja opiskelijavaihtoja.

Tutkinto-ohjelman opetussuunnitelman on ilmiöpohjainen, se toteutuu sekä yksittäisen oppiaineen kursseina että oppiaineet ja ilmaisualueet ylittävänä yhteisopetusjaksoina. Yhteisopetus auttaa opiskelijaa yhdistämään osaamisalueet toisiinsa ja valmentaa häntä teatteritaiteen monialaisiin käytäntöihin ja muotoihin.

Pieni opettajatiimi on altis kuormittumiselle, ja ohjausresurssien määrä on rajallinen, joten vastuu painaa jokaista. Työn määrää on vaikea rajoittaa, sillä opetus elää teatteritaiteen määrittelemien käytäntöjen puitteissa ja joustaa tarpeen mukaan. Tästä sekä tutkinto-ohjelman epäsäännöllisesti tapahtuvasta opiskelijoiden sisäänotosta johtuen jokainen lukuvuosi on erilainen. Esimerkiksi opintoihin sisältyvät taiteelliset tuotannot ja niiden määrä, mittakaava ja muodot vaihtelevat. Tämä asettaa omat haasteensa ja vaatimuksensa opettajakunnalle, josta osa tekee taiteellista työtä myös yliopiston ulkopuolella.

Yhteisten ohjauskäytäntöjen lisäksi opettajilla on myös omaan oppiaineeseensa liittyviä erityisiä ohjauskäytäntöjä. Esimerkkinä tällaisista voi mainita vuosittain toistuvat, esiintyvän ruumiin harjoittamiseen liittyvät Cooper-testit, professorin pitämät HOPS-keskustelut sekä puheopetuksessa

käytettävät, opiskelijan luentanäytteistä tehtävät akustiset analyysit. Viimeksi mainittujen avulla opiskelija pystyy seuraamaan puheäänensä keskimääräisen korkeuden, voimakkuuden ja laadun sekä puheen dynamiikka-alueen kehittymistä opintojen aikana. Erilaisten ohjausmuotojen kautta opiskelijoiden erilaiset tarpeet ja tilanteet tulevat paremmin esiin. Yksilöllinen ohjaus auttaa yksityisopetuksen mielekkäässä suunnittelussa ja henkilökohtaisten opintosuunnitelmien rakentamisessa. Lisäksi ohjausmuotojen variaatio vahvistaa tutkinto-ohjelman taiteellista ja pedagogista moniäänisyyttä.

Näyttelijäkummit ja alumnitoiminta

Jokainen opiskelija etsii kandidaatin opintojen alussa itselleen ”näyttelijäkummin”, työelämässä aktiivisesti toimivan näyttelijän, joka seuraa hänen opintopolkuaan, toimii vertaistukena ja liittyy opiskelijan oman toimintansa ja kontaktiansa kautta työelämään. Yhteyttä työelämään vahvistaa myös ammattiharjoittelu, jossa opiskelija saa ohjausta sekä ohjaavalta opettajalta että tuotannon taiteellisen työryhmän jäseniltä. Työelämäyhteyttä vahvistavat lisäksi teatterityön tutkinto-ohjelmassa järjestettävissä Näyttelijäntaide-iltapäivissä vierailevat taiteilijat, joiden kautta avautuu laaja näkökulma erilaisiin tapoihin harjoittaa näyttelijän ammattia.

Samasta tutkinto-ohjelmasta aikanaan valmistuneiden kohtaaminen synnyttää opiskelijalle ymmärrystä opintojen ja ammattielämän yhteydestä. Alumnien näkyvyys tutkinto-ohjelman toiminnassa auttaa opiskelijaa tunnistamaan oman paikkansa historiallisessa jatkumossa ja vahvistaa hänen taiteilijaidentiteettiään. Jo perinteeksi on muodostunut käytäntö järjestää kymmenen vuotta valmistumisen jälkeen yhteinen tapaaminen ja seminaari entisten opiskelijoiden ja tutkinto-ohjelman nykyisten opettajien ja opiskelijoiden kesken. Lisäksi tutkinto-ohjelma tiedottaa alumneja toiminnastaan ja kutsuu heitä esityksiin ja muihin tilaisuuksiin. Vuonna 2017 tutkinto-ohjelman täyttäessä 50 vuotta on tarkoitus järjestää suuri opetusta esittelevä tapahtuma, johon kaikki elossa olevat alumnit kutsutaan.

IV TEATTERITYÖN TUTKINTO-OHJELMAN OHJAUKSEN SEURANTA, ARVIOINTI, KEHITTÄMINEN JA HAASTEET

Teatterityön tutkinto-ohjelman opetuksen ja opintojen ohjauksen kehittämisestä vastaa tutkinto-ohjelman opettajatiimi. Teatterityön professorin ja viiden yliopistonlehtorin lisäksi työhön osallistuu opintokoordinaattori, joka toimii ohjausvastaavana. Tutkinto-ohjelman opintojen kokonaisuutta ja opintojen ohjauksen toimivuutta arvioidaan erityisesti opetussuunnitelmatyön yhteydessä, mutta tarpeen tullen spontaanisti jopa viikkokokouksissa. Tavoitteena on, että ohjaus eri muotoineen läpäisee tutkinto-ohjelman kaiken toiminnan, jolloin myös ohjauksen käytäntöjen kehittäminen on luonteva osa tutkinto-ohjelmassa jatkuvasti tapahtuvaa kehittämistyötä.

Jokaisen opetussuunnitelmassa kuvatun laajan ilmiöjakson loputtua pidetään palautetilaisuus. Erilaisia menetelmiä hyväksi käyttäen opintojakson toteutumista reflektoidaan opiskelijoiden, opettajien, muiden opintokokonaisuuteen osallistuneiden sekä sidosryhmien näkökulmista. Nämä palautetilaisuudet dokumentoidaan eri tavoin. Myös pienempien opintokokonaisuuksien (mm. Vierailevien opettajien pitämien erityiskurssien) toteutumisesta järjestetään palautetilaisuus tarpeen vaatiessa. Reflektiotilaisuuksista tehdyt muistiot annetaan tiedoksi koko opettajakunnalle. Lisäksi niistä koottu materiaali taltioidaan ohjauksen seurantaan, arviointia ja kehittämistä varten. Tutkinto-ohjelman erityisiin tarpeisiin kehitettyjen menetelmien ja palautetekniikoiden lisäksi käytössä on myös yliopiston yhteisessä käytössä oleva nimettömänä palautettava kurssipalautelomake.

Opiskelijapalautteen lisäksi tutkinto-ohjelma saa arvokasta palautetta vierailevilta tuntiopettajilta, joiden muodostavat opettajille tärkeän vertaisjoukon. Alan parhaiden asiantuntijoiden kautta sekä opettajakunnan että opiskelijoiden kosketus ammattielämään ja sen kehittyviin käytäntöihin pysyy tuoreena. Tämä vahvistaa myös tutkinto-ohjelman sisäistä kollegiaalisuutta.

Teatterityön julkisuus ja teatteritaiteilijoiden suhteellisen pieni määrä hoitaa osaltaan tutkinto-ohjelman vertaisarvioinnin. Julkisen arvioinnin, kritiikin ja keskustelun lisäksi ohjauksen toimivuus tulee testatuksi myös tutkinto-ohjelman harjoittaman opetusyhteistyön ja muiden yhteistyömuotojen kautta. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun, Aalto-yliopiston Taiteen ja suunnittelun korkeakoulun sekä Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa järjestettävät opintojaksot sekä yhteistyö ammattiteattereiden ja muiden taideinstituutioiden kanssa, tarjoavat hyvän perustan tutkinto-ohjelman itsearvioinnille.

Opetushenkilökunnan työsuhteiden määräaikaisuus ja sen aikaansaama henkilökunnan vaihtuvuus muodostavat erityisen haasteen ohjauksen seurannalle, arvioinnille ja kehittämislle teatterityön tutkinto-ohjelmassa. Ohjauksen käytäntöjen kehittämisessä ja hyvien käytäntöjen säilymisessä oleellista onkin luoda välineitä, joiden avulla tieto ohjauksesta säilyy ja siirtyy opetushenkilöstön vaihtuessa.

Toinen haaste on se, millä tavoin syntynyt OPS-palautte voitaisiin säilyttää, jäsentää ja hyödyttää tulevaisuudessa. Opintopolun eri vaiheista koottu palaute- ja arviointimateriaali on erityisen tärkeä saada säilytettyä ja jäsennettyä, koska opintojaksot eivät toistu vuosittain. Vain tällä tavoin ohjausta voidaan kehittää systemaattisesti ja koko opetushenkilökunnan yhteistyönä. OPS-palautteen hyödyntämiseksi olisikin olennaista löytää sopiva väline tai työkalu mahdollisimman pian.

Syntyessään Tampere3 tulee muodostamaan oppimisympäristön, joka osaltaan haastaa myös teatterityön tutkinto-ohjelman ohjausta. Uudenlaiset yhteistyömuodot ja yhteiset, monialaiset opintojaksot tarjoavat kuitenkin myös mahdollisuuden kehittää yksittäisen näyttelijäopiskelijan opintopolun toteutumista, ja sitä tukevaa ohjausta, laajemmasta näkökulmasta.